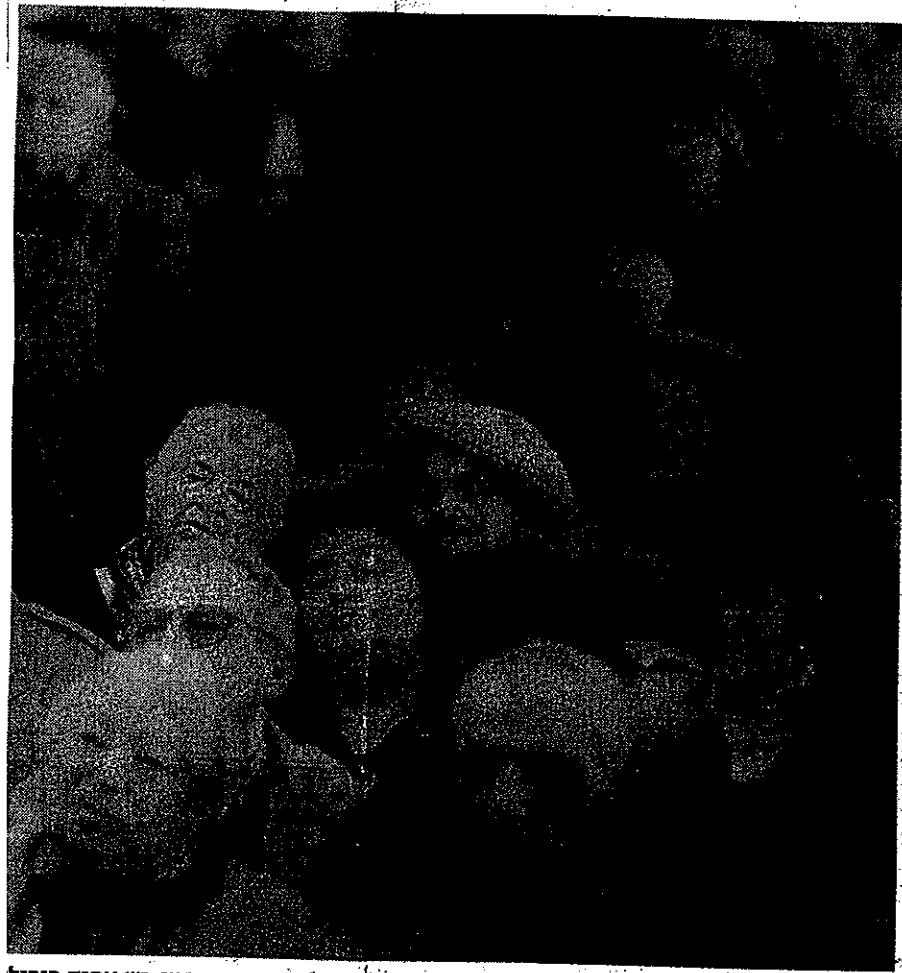

מי מחכה לקולות הגמלאים?

הם מהווים כמעט שישית מקהל הבוחרים, אחוזי ההצבעה שלהם גבוהים במיוחד והם זוכרים היטב מה עשו האנשים שהם שלחו לכנסת כשהגיעו למשכן. ובכל זאת, שום פוליטיקאי לא רץ על תקן של גמלאי והמפלגות מתעלמות מהבוחרים המבוגרים. מישור שכח שבוחרים לא מתים בגיל 60

מפגש עולים ותיקים חברית המועצות לשעבר עם יאיר לפיד, לפני כשבוע וחצי. יש עתיד פופול

"ברשימות משריינים מקומות לנשים, לערבים, לעולים, לקיבוץ צים, למושבים, לביטחוניסטים, לאקדמאים ולמי לא", אומרת כץ. "שום רשימה לא משריינת מקום לגמלאי, אף אחד לא רץ על תקן של גמלאי ולא עם אג'נדה של זכויות הגיל השלישי. זה לא מעניין אף אחד".

כץ היתה פעילה במחאה הבריתית בקיץ 2011 ונדחמה לגלות שזו כלל לא הביאה בחשבון את הגיל השלישי. בתגובה היא הקימה קבוצת פייסבוק – "צדק חברתי לגיל השלישי" – כדי להעלות את העניין למודעות ולהיאבק על זכויותיהם של בני ה-60 פלוס. לא ברור למה הגיל השלישי אינו נספר בבחירות. לפי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מונים חצי ריו יותר מ-10% מהאוכלוסייה וחלקם בציבור הבחורים גדול אף יותר – כמעט 15%. "הטעות הגדולה היא שמתפלגים על כל הגמלאים כעל מקשה אחת", אומרת כץ, "ונרשים לשכוח שיש הבדלים עצומים בין גמלאים בני 60-70 לבין בני ה-80 ומעלה".

פרופ' קמיל פוקס אומר שלא בדק את הנושא, אך הוא מעריך שהגיל המבוגר הוא לא "אישיו" בבחירות ואינו מכתוב את אופן ההצבעה.

פרופ' אברהם דיסקין מהמרכז האקדמי שערי משפט סבור שטויעים הפוליטיקאים שמתעלמים מן הקול המבוגר מנתוני סקר ערכני שערך, הוא אומר, ער לה שיעור ההצבעה בקרב המבוגרים גבוה מאשר באוכלוסייה הכללית. "מקרב הצעירים עד גיל 44

שישוריינו לאורחים ותיקים בכל משרדי הממשלה. זה כבר סוכם עם נציבות שירות המדינה ועם אגף התקציבים באוצר מגבילי המשרד דים שמחו כי זו תוספת כוח אדם". גם חי"ש סבור שצריך לעשות יותר בהיבט החקיקתי. "אני מתכוון להכניס למצע של המפלגה את קצבת הוקנה למשל, ולכלל התייחסות לנושא", הוא מכריז. "אפשר להטיל את הכל על המשרד לאורחים ותיקים. זה משרד קטן. תקציב של 73 מיליון שקלים זה לצאת ידי חובה, לא יותר מזה. כבר עכשיו לפי מבקר המדינה יש ער בד סוציאלי אחד ל-650 קשישים. גם זו יציאה ידי חובה. דרושה פה מהפכה, לא פחות, נכון, זו מהפכה פחות אטרקטיבית – כולם מעדיפים לעשות למען הצעירים כי הם העתיד – אבל האורחים הוותיקים פה והם הולכים לבחירות".

המשרד לאורחים ותיקים, אתברה, הוא מהצעירים במשרד והממשלה. מלבד העובדה שלא

יותר מ-15% אמרו שלא יצביעו או שאינם יודעים אם יצביעו, לעומת כ-10% בלבד בקרב בני 65 ומעלה. עוד עולה מהסקר כי בניגוד למה שנהוג לחשוב, הבחורים המבוגרים אינם מקובעים בהכרח על המפלגות הוותיקות. לדבריהן, בין המפלגות החדיות מסתמנת העדפה למפלגות האשכנזיות הוותיקות על פני ש"ס ואלי ישי ובין המפלגות החדשות ניכרת העדפה של מצביעים מבוגרים ליש עתיד על פני כולנו.

יעקב סייג: "יוצא שאנחנו חכיסים אנשים לכנסת, אולי אפילו לממשלה, ובכל זאת אין לנו ייצוג"

אחד מהקולות הכבדים של יאיר לפיד שייך לשירה דיאמנט, שתבחר במפלגתו בזכות המענקים שקיבלו ניצולי שואה בסוף אוגוסט חוק תרופות חינם. אמנם זה לא הרבה, היא אומרת, "אנחנו שהיה אפשר וצריך לעשות הרבה יותר, אבל אולי בקדנציה הבאה". בכנס בחירות של המפלגה לניצולי לים לא הועלו דרישות ולא נשארו שאלות קשות. לדבריה, "היה יפה מאוד וכולם אמרו תודה רבה לאדון לפיד".

המפלגה שהיכת את המנדט שלה למבוגרים יותר מאחת רות היא העבודה. לפי הסקר של דיסקין, שיעור התמיכה בהמחנה הציני בקרב בני 55 ומעלה הוא כ-40%, שיעור תמיכה כפול מזה שנחזה למפלגה בכלל הציבור. חזר המפלגה וירר השוואה למען הגמלאים בכנסת היוצאת, נחמן שי

מועסקים בו גמלאים (הדבר אסור, לדברי המנכ"ל), שבעה מתוך 48 בעלי התפקידים שמוכיר אתר האינטרנט של המשרד הם בנות שירות וסטודנטים. מבט על פעולות המשרד, שמושר עליצות נעוררים, מחוק את הרושם של לבון. סרטים בהנחה, כיתות לימוד בבתי ספר (והמורים לא בפנסיה), חרגי מחשבים בהנחיית ילדים ומיזם לעידוד מגורים של סטודנטים בבתי קשישים. "שידלנו את הסטודנטים לגור אצל ותיקים שהם עריריים כי הדבר הכי קשה זו הבדידות", אומר סממה. האם תסלון דנטים משלמים שכר דירה? לא, אומר סממה נחרצות, "זה מאבד מהפן התברתי כשמשלמים כסף. אבל זה מדגיש שהוותיקים גם תרמים לאוכלוסייה".

לבון אומר ש"מי שלא דואג לוותיקים מפקר את הצעירים". לדבריה "הצעירים לא מודעים אילו סכנות אורבות לפנסיה שלהם. כבר היום לרוב הגמלאים אין פנסיה

סבור ש"בני הגיל השלישי פשוט לא מודעים לכוחם הפוליטי". שי עצמו דווקא מודע. הוא מעריך שהוא גם איציק שמולי – אף הוא חבר בשדולה – חייבים את מיקורם ברשימה במידה רבה. לוותיקים קי המפלגה, ובכנסים הוא מבקש מהם להתגייס לקמפיין. הבקשה אינה מופרכת: בני הגיל השלישי (המכונים גם גמלאים או אורחים ותיקים) הם כמעט שליש מהגוף הבחור של מפלגת העבודה. זו גם הסיבה שבעונת הפריימריז במפלגה מוצאים עצמם בתי אבות וקבוצות גמלאים מחוורים בשקיקה על ידי המתמודדים. יורר הסתדרות הגמלאים בחיפה יעקב סייג, חבר ותיק בעבודה, קיבל כמה וכמה פניות וארגן כמה מפגשים עם מועמדים, אך הוא אינו אופטימי: "יוצא שאנחנו, הגמלאים, מכניסים אנשים לכנסת, אולי אפילו לממשלה, ובכל זאת אין לנו ייצוג".

כך, יורר הסתדרות הגמלאים המיתולוגי, גדעון בן ישראל המנוח, ניסה פעם אחר פעם להיכנס לכנסת ללא הצלחה. הוגמה עדכנית יותר היא זו של מפלגת הגמלאים המפלגה שנתפסה כקוריו קיבלה ב-2006 שבעה מנדטים, רובם מצעירים שבחרו בה הצבעת מחאה, התפוגגה אחרי קדנציה אחת בלבד. "הם רק גרמו נזק", אומר סייג, "כי לגמלאים יש זיכרון טוב ומה הסיכוי שמישהו ינסה שוב לרוץ?". נתן לבון, המייסד ויורר ארבע גזר לבון לוקן, מסכים עם סייג באשר לגובה גורמת המפלגה ומוכיר שהיא טרפה את הצעת החוק להגדלת קצבאות הוקנה. שיום אחד מחבריה – "מה שמראה שהם לא באו לכנסת כדי לקדם את ענייני

ואני לא חושב שזה משתנה לטוב בה. גם הפנסיה הצוברת בעייתית כי היא מושקעת בבורסה. במדינות אחרות יש רשת מגן או שהמדינה ערובה לכסף הפנסיה או שהקרנות חייבות לבטח את עצמן. אצלנו אנשים עוד לא יודעים שהפנסיה שלהם היא רולטה".

נתן לבון: "מה עשו במשרד לאורחים ותיקים חוץ מהנחות לסרטים בימי שלישי?"

סייג אומר שפטר ממע"מ על תרופות יהיה צעד נכון, כמו גם חוק שיחייב גופים ממלכתיים לתת לוותיקים את כל המידע על הנחות, "כי לפעמים מי שלא שואל לא מקיבל". כך אומרת שטוב היה עושה המשרד אילו היה מקדם פרויקט לאומי לתעסוקה משמעותית בגיל השלישי, סכסוד לימודי מחשב ולמי מורים כמוסדות להשכלה גבוהה,

הציבור שהתיימרו לייצג. הוא גם לא מתפעל מההישג הכי חשוב של המפלגה – הקמת המשרד לאורחים ותיקים. "כן לוקן" עומד בקשר עם המשרד, הוא אומר, אבל לא זכה לעזרה בעניינים שלדעתו הם הבערים ביותר: הגדלת קצבת הוקנה ומניעת שחיקתה בחוק, והכנסת הפנסיה לפיקוח ממשלתי. לדבריו, לבון, הוא מתקבל במשרד באהדה, אבל "חוץ מיחסים טובים ונעימים המשרד לא ממלא את תפקידו. הוא פועל כמו תנועת נוער, לא מוביל מדיניות ולא יוזם חקיקה. מה הם עשו חוץ מהנחות לסרטים בימי שלישי?".

המיום שמוכיר לבון, תחת הכותרת "שלישי בשלייקס", הוא ספינת הדגל של המשרד, שאף מלווה אותו במסע פרסום. מנכ"ל המשרד גלעד סממה (בן 30 ומשהו) אומר שההתפיסה של נתן לבון, שמתעסקת רק בקצבאות וכסף, מיושנת ולא מתאימה. "מה, מתאימה? המטרה שלנו היא לשנות את התפיסה בצורה שאנשים מבוגרים הם מסכימים", אומר סממה. "אנחנו צריכים לגרום להם להיות פעילים. כפרייקט הזה הם יוצאים ומבלים. אנשים רואים אותם נהנים ומבינים שהגיל השלישי זה לא רק הקשיש עם המקרר הריק". ומה באשר לחקיקה? "אני מאוד בעד חוק סיעוד ממלכתי – הרפורמה של צמן הציב בשעתו", אומר סממה. "העליתי את זה בתחילת הקדנציה אבל לא ראיתי נכונות יוצאת דופן לקדם את זה אולי המשכנו. כעת אנחנו עובדים על משהו שלא דווקא שינוי חקיקה אלא רק שינוי התקשיר – הכנסת תקנים מיוחדים

וגם רפורמה בסיעוד ודירוג מוגן וכי תי אבות במחירים מסובסדים. הכי חשוב, היא אומרת, זה להוכיח שאנשים לא מתים בגיל 60.

אולי מתעלמים מהמבוגרים מפני שחושבים שממילא הם מצביעים תמיד אותו הדבר? סייג סבור שהצבעה מסורתית אינה בהכרח דבר רע ונדאי שאינה תורוץ להתעלמות. לבון אומר שגם אם זה נכון – הוא לא משוכנע בכך – דפוס הצבעה יכול להשתנות. כך אומרת שזו קבוצה שגדלה והולכת והכוח הפוליטי שלה גדל בהתאם. לדבריה, "אסור למבוגרים להפגים את הדימוי שיש לחברה עליהם – שהם לא יכולים לעשות כלום, שהעולם שייך לצעירים. אם הם לא יבינו שהם יכולים להביא לשינוי, לא יהיה שינוי. הפוליטיקאים לא ידאגו להם אם לא יתארגנו ויעלו דרישות. הם חייבים להבהיר שלא יצביעו למפלגות שמתעלמות מהם".

נורית וורגפס